

Toezicht in de Klas - Statement niet-gecertificeerde NT2-docenten

Juni 2024

Introductie Toezicht in de Klas en het addendum

Toezicht in de Klas als onderdeel van het Keurmerk Inburgeren ziet toe op de inhoudelijke, didactische kwaliteit van het inburgeringsaanbod en de cursistbegeleiding. Toezicht in de Klas maakt daarbij gebruik van het normenkader BOWKIT, waarin de kwaliteitscriteria en bijbehorende indicatoren voor gedrag zijn geëxpliciteerd. Elke aanbieder met een Keurmerk Inburgeren heeft toegang tot dit normenkader.

In het kader van het NT2-docententekort heeft Blik op Werk in een addendum bij de Handleiding Inburgeren bepaald dat er een groter percentage docenten niet-gecertificeerd NT2-docent mag zijn ten opzichte van de standaardbepaling. De grotere coulance ten aanzien van niet-gecertificeerde NT2-docenten wordt nu geëvalueerd: welk effect heeft dit addendum op de inhoudelijke kwaliteit van het aanbod dat de inburgeraar ontvangt?

Alle lessen en docenten worden bij Toezicht in de Klas langs hetzelfde normenkader gelegd, ook de niet-gecertificeerde NT2-docenten. Er wordt immers hetzelfde betaald door de inburgeraar en ook de wettelijke kaders voor taalniveau en inburgeringstermijn blijven hetzelfde. Het is dus in het belang van de inburgeraars (en de maatschappij) dat zij zo goed mogelijk ondersteuning krijgen.

Toezicht in de Klas-Inspecteurs controleren niet de certificaten van de docenten die de aanbieder inzet, dat valt onder de reguliere audit van Blik op Werk. Wel vragen de inspecteurs vaak in het nagesprek van het lesbezoek naar de opleidingsachtergrond van de docent van de geobserveerde les. Zodoende krijgen inspecteurs inzage in de relatie tussen de kwaliteit van de geobserveerde les en de opleidingsachtergrond van de betreffende NT2-docent.

NT2 doceren is een vak. We mogen niet van mensen die geen NT2-docentenopleiding hebben gevolgd en succesvol afgerond hetzelfde verwachten als van opgeleide NT2-docenten. Daarom combineren de inspecteurs, voor het oordeel over de leskwaliteit van niet-gecertificeerde NT2-docenten, de effectiviteit van het feitelijk didactisch en pedagogisch handelen met *de ondersteuning en begeleiding* die vanuit de organisatie geboden wordt. Juist bij niet-gecertificeerde docenten is het essentieel dat er deugdelijke en intensieve begeleiding is, om de cursisten lessen te bieden waardoor zij daadwerkelijk in hun taalontwikkeling worden gestimuleerd en ondersteund. De inspecteurs kijken als het ware vooruit: in hoeverre gaat het pedagogisch en didactisch handelen van de niet-gecertificeerde docent de komende tijd nog verbeteren door middel van de ondersteuning? Dat wegen zij mee in de beoordeling van de afzonderlijke criteria.

1. Neemt ITTA een verschil waar in de kwaliteit van de taallessen aan inburgeraars tussen de groep gecertificeerde NT2-docenten en de groep niet-gecertificeerde NT2-docenten? En zo ja, hoe komt dit verschil tot uiting?

Voldoende versus onvoldoende kwaliteit

De inspecteurs Toezicht in de Klas (TidK) nemen inderdaad verschil waar in de kwaliteit van de taallessen aan inburgeraars door gecertificeerde NT2-docenten en niet-gecertificeerde NT2-docenten. De leskwaliteit van de laatsten is *over het algemeen* lager dan de leskwaliteit van gecertificeerde docenten en *over het algemeen* onvoldoende (terwijl de leskwaliteit van gecertificeerde NT2-docenten *over het algemeen* voldoende is).

De formulering ‘over het algemeen’ in bovenstaand statement is bewust gekozen. Het is namelijk niet zo dat alle gecertificeerde docenten voldoende kwaliteit laten zien in hun lessen: ook onder gecertificeerde docenten zien we dat de kwaliteit van het didactische handelen soms onvoldoende is. De meeste docenten NT2 met een certificaat van een docentenopleiding NT2 (of docenten die een EVC-procedure hebben doorlopen) laten echter voldoende kwaliteit zien, terwijl een groot deel van de niet-gecertificeerde docenten onvoldoende kwaliteit laten zien.

Overeenkomsten en verschillen in grote lijnen

Welke kwaliteitsaspecten vallen op in het handelen van de niet-gecertificeerde docent in vergelijking met de gecertificeerde docenten?

Het pedagogisch werkklimaat van de niet-gecertificeerde docenten is nagenoeg altijd voldoende. Ook niet-gecertificeerde docenten hebben hart voor de cursisten en zijn enthousiast voor het vak. Dus veel van deze docenten hebben een prettige relatie met hun cursisten, wat veel waard is en een goede basis om te leren.

Echter, niet-gecertificeerde docenten ontbreekt het aan inhoudelijke bodem onder het handelen. Dat zien de inspecteurs terug in het gebrek aan bewuste sturing op inhoudelijke en didactische keuzes en doelgericht handelen. Docenten lijken ‘op gevoel’ werkvormen en opdrachten in te zetten of handelen ‘op gevoel’ in relatie met de cursisten. Er gebeurt van alles in de les, maar het heeft vaak geen richting en geen samenhang en levert niet-effectief taalonderwijs op. Niet-gecertificeerde docenten kunnen minder dan gecertificeerde docenten reflecteren op de effectiviteit van het eigen didactische handelen en het leereffect van de activiteiten van de leerders.

Bij gecertificeerde docenten zien inspecteurs ook regelmatig didactisch handelen dat versterkt kan worden, maar bij niet-gecertificeerde docenten stapelt (onbewust) onbekwaam handelen zich op in één les.

Inzoomend op criteria

In de lessen van de niet-gecertificeerde NT2-docenten zien we ten opzichte van de gecertificeerde NT-docenten het meeste kwaliteitsverschil op de volgende criteria uit de BOWKIT:

- Doelgerichtheid: er wordt zelden aangegeven wat cursisten kunnen aan het eind van de les/periode, en in de praktijk zijn de lessen ook zelden doelgericht. Dat is anders dan bij gecertificeerde docenten, die weliswaar ook de lesdoelen vaak niet in termen van functionele taken benoemen, maar daar in de les wel veel meer naartoe werken;
- Instructie: het *waarom* van de oefening ontbreekt en hoe dat relateert aan de rest van de les;
- Feedback: zonder doelen is het lastig om goede feedback te geven, goede feedback geven is ook een kunst apart die niet-gecertificeerde docenten in elk geval niet voldoende beheersen;
- Structuur: soms bevat de les wel verschillende onderdelen, maar geen inhoudelijke opbouw en samenhang daarin: geen VUT-model (Voorbereiden, Uitvoeren, Terugkijken) en opbouw binnen de vaardigheden (bijvoorbeeld via ABCD-model);
- Werkvormen: weinig samenwerkend leren, weinig taalstimulering;
- Sturing: de lessen van niet-gecertificeerde NT2-docenten zijn vaak sterk docentgestuurd, dat wil zeggen dat cursisten geen aandacht en middelen krijgen om de eigen verantwoordelijkheid van het leerproces ter hand te kunnen nemen. Daarbij komt dat de docent ook zichzelf niet goed stuurt. Docenten volgen simpelweg de leergang/het lesmateriaal, zij geven er geen blijk van te weten waar zij zijn in het leerproces en kunnen daarin geen autonome en effectieve beslissingen nemen. De cursisten zijn bezig, maar op de effectiviteit van de leeracties kunnen docenten niet goed reflecteren;

- Didactiek op deelvaardigheden: lees- en luisterstrategieën ontbreken, ontwikkeling van spreekvaardigheid aan de hand van functionele spreektaken krijgt geen aandacht, idem voor schrijftaken;
- Inspecteurs zien vaak activiteiten en werkvormen die in de basis in bruikbaar zouden kunnen zijn, maar die door keuze bij het leerdoel of uitwerking door de docent niet goed uitpakken.

2. Welke organisatorische randvoorwaarden ziet ITTA in haar toezicht als 'good/fitting practice' als het gaat om de ondersteuning van de bovenstaande groepen? Oftewel, hoe kunnen taalaanbieders de NT2-docent in de uitvoering van het werk het beste faciliteren?

De toekomst

Is de inzet van niet-gecertificeerde docenten hopeloos? Nee, we denken dat er wel degelijk mogelijkheden zijn om de inzet van niet-gecertificeerde docenten als 'noodoplossing' in goede banen te leiden. Dat vergt echter investering in tijd en een planmatige aanpak.

Organisatorische randvoorwaarden in de praktijk

Voor de beoordeling van de kwaliteit in het kader van Toezicht in de Klas zitten er door het addendum meer niet-gecertificeerde docenten in de steekproeven van lesobservaties.

In de praktijk ontbreekt vaak een planmatige, kwalitatief goede en intensieve begeleiding. Niet-gecertificeerde docenten worden wel begeleid, maar lang niet altijd door ervaren, in begeleiding bekwame gecertificeerde NT2-docenten en ook niet per se intensief en structureel/planmatig. De begeleiders lijken vooral te letten op een aantal pedagogische competenties van de docent (werkklimaat, relatie, aandacht) en veel minder op het didactische handelen.

Opleiding tot docent NT2

Ten eerste is de opleiding tot docent NT2 ten zeerste aan te bevelen of zelfs noodzakelijk. Dat niet iedereen meteen een opleiding wil volgen of dat de opleidingen geen plek hebben, staat niet in de weg dat de opleiding uiteindelijk wel een vereiste moet worden. We bevelen aan dat er een termijn gesteld wordt waarbinnen niet-gecertificeerde docenten het certificaat moeten behalen. In het regulier onderwijs is die termijn bijvoorbeeld in de basis binnen twee jaar.

Mogelijkheden voor (betere) begeleiding

Aanbieders kunnen ervoor zorgen dat de niet-gecertificeerde NT2-docent zo veel mogelijk gestuurd, gestructureerd en volgens didactische kwaliteitscriteria kunnen handelen. Drie elementen spelen daarin een rol:

1. **Intensieve, persoonlijke begeleiding** door een ervaren, gecertificeerde NT2-docent met goede begeleidingskwaliteiten, intern als die voorhanden is, anders extern aangetrokken.
2. Niet-gecertificeerde docenten laten werken aan de hand van uitgebreide, door ervaren, gecertificeerde NT2-docent met goede begeleidingskwaliteiten docenten gemaakte **lesplannen**. Die lesplannen, met daarin de lesdoelen, de structuur van de les, opbouw van vaardigheden en de werkvormen en differentiatie daarin, bieden de docent de kaders en concrete stappen van het didactische handelen. Zulke uitgebreide lesplannen zien we bij sommige gecertificeerde docenten en er zijn zelfs aanbieders die op organisatieniveau lesplannen hebben ontwikkeld voor groepen. Al doende ontwikkelt de niet-gecertificeerde docent feeling over hoe een goede les eruit ziet.
3. **Kennisuitbreiding:**

- Niet-gecertificeerde docenten zouden de gelegenheid moeten krijgen om regelmatig te observeren bij een goede docent. Daarbij is het essentieel dat de observatie, de kijkrichting gestuurd wordt met behulp van kijk- en reflectievragen en er een nagesprek volgt over de les, de beweegredenen van de gecertificeerde docent en de observaties van de niet-gecertificeerde docent. Eventueel kunnen daar de criteria en gedragsindicatoren van de BOWKIT bij benut worden.
- Idealiter krijgen niet-gecertificeerde docenten een aantal basisprincipes voor didactisch handelen aangereikt. Dat kan in de vorm van bijscholingsaanbod of een schriftelijke of digitale toolkit met betrekking tot 'handvatten NT2'. Deze kan ter beschikking kan komen voor de beginnende docent.
- Kennisuitbreiding is geen kwestie van een studiemiddag. Het vergt tijd. Dit leidt uiteraard niet tot een certificaat docent NT2, maar helpt de niet-gecertificeerde docent in eerste instantie om de kwaliteit van het didactisch handelen te versterken/ richting te geven, in afwachting van een opleiding tot docent NT2.

Voor bovengenoemde organisatorische randvoorwaarden moeten voldoende middelen (tijd/geld/etc.) vrijgemaakt worden. Of dat ook kan (en waar de verantwoordelijkheid ligt) is een vraag voor de ketenpartners.